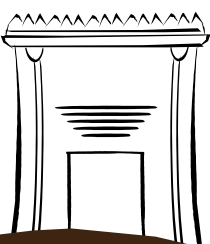

טיפ טיפה מקדש

טהרה

- **"וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוּרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל-גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חָדָשׁ אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְרֹתִי אֶת-לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר..." (יחזקאל ל"ו)** בימים האחרונים אנחנו משתדלים לשטוף ידיים ולשמור על הניקיון. הנקיות והטהרה תופסים מקום רב בבית המקדש. לדוגמה כיוור הנחושת שעמד בעזרה, בו הכהנים קידשו את ידיהם ורגליהם. ננסה מעט ללמוד על המקוואות בירושלים, ניקיון הרחובות, פרה אדומה וכדומה. שנזכה שה' יטהר את ליבנו לעובדו באמת!
- **"כֹּל יִשְׂרָאֵל מוֹזְהָרִין לִהְיוֹת טְהוּרִים בְּכָל רֵגֶל מִפְּנֵי שֶׁהֵם נִכְוָנִים לִיכְנֵס בַּמִּקְדָּשׁ... אֲבָל בְּשֵׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה אֵינוֹ מוֹזְהָר... (רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ט"ז)** הצורך בטהרה מטומאת מת היא בעיקר על מנת להיכנס אל המקדש או על מנת לאכול מן הקרבנות או המעשר השני בירושלים. וכן לכהנים לאכילת תרומה. אך אדם שלא מתכנן להגיע לירושלים, יכול, לכתחילה, להישאר טמא מת כל השנה, כלומר הטהרה היא רק לצורך המקדש! ולכן: לקראת העלייה לרגל, בכל רגל, כולנו חייבים להיטהר.
- **"וּלְפִיכֶן חוֹרְבַן שְׁלוֹ כֹּאשֶׁר לֹא הָיָה רְאוּי שֶׁתִּשְׂרָה שְׂכִינָה בֵּינֵהֶם, וְהֵינּוּ כִשְׁטָמָאוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹרֵה בְּתוֹךְ טוֹמְאָתָם..." (ספר נצח ישראל פרק ד)** המהר"ל מבאר, שבית המקדש נחרב בגלל הטומאה שהייתה בעם ישראל. בגלל המצב הרוחני הירוד, לא יכלה השכינה לשרות. בית המקדש הראשון נחרב בגלל שלוש עבירות: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. עבירות אלו נקראות טומאה, שהרי כתוב: עבודה זרה- לְמַעַן טַמְּא אֶת-מִקְדָּשִׁי... (ויקרא כ') גילוי עריות- "וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת... וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם" (ויקרא, י"ח) שפיכות דמים- "וְלֹא תִטְמְא אֶת-הָאָרֶץ..." (במדבר ל"ה)
- **"חֲסִידִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ אוֹכְלִין חוֹלִין בְּטַהֲרָה וְנִזְהָרִין מִן הַטּוֹמְאוֹת כּוֹלֵן כָּל יְמֵיהֶם... וְדַבֵּר זֶה קְדוּשָׁה יִתִּירָה הִיא וְדָרֵךְ חֲסִידוֹת... שֶׁהַפְּרִישׁוֹת מִבִּיאָה לִידֵי טַהֲרָת הַגּוֹף מִמַּעֲשֵׂים הָרַעִים וְטַהֲרָת הַגּוֹף מִבִּיאָה לִידֵי קְדוּשַׁת הַנֶּפֶשׁ... וְקְדוּשַׁת הַנֶּפֶשׁ גּוֹרֵמַת לְהַדְמוֹת בְּשִׁכְנָה..." (רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ט"ז)** מידת חסידות היא לשמור על הטהרה גם מחוץ למקדש. אנשים אלו היו נקראים בפי חז"ל 'חברים', לעומת 'עמי הארצות'. אך בשלושת הרגלים ישנו דין מיוחד. "כל ישראל חברים ברגל", כולם מצווים להיטהר, ולכן סומכים גם על עמי הארצות שנטהרו כראוי. כך השמחה שלמה בשלושת הרגלים, וכל עם ישראל מאוחד יחד.
- **"וְאֵלוֹ הֵן הַמְּמָנִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ... נְחוּנְיָא חוֹפְרָ שִׁיחִין" (שקלים, ה')** מאין היו לעולי הרגלים מים? מסופר במשנה שאחד מהתפקידים החשובים היה לדאוג למקורות מים לעולי הרגלים. כך עולי הרגלים יכלו לשתות ולהטהר במקוואות. מסופר על נחוניא שהיה חופר בורות מים לעולי הרגלים. ביתו נפלה לבוא גדול, ואנשי העיר באו לרבי חנינא בן דוסא בתחינות. אך הוא לא שעה אליהם, כיוון שהיה בטוח שתינצל. אכן, ביתו של נחוניא ניצלה בנס, ואת זאת הסביר רבי חנינא: "לא נביא אנכי, ולא בן נביא אנכי, אלא דבר שהצדיק מתעסק בו- יכשל בו זרעו?!..." (יבמות קכא).

טיפ טיפה מקדש

טהרה

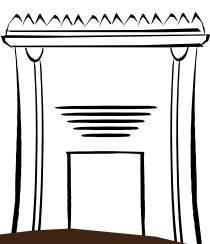
• **"כיצד מעבירים על טהרת עזרה? מטבילין את הכלים שהיו במקדש, ואומרים להם: "הזהרו שלא תגעו בשלחן (ובמנורה) ותטמאוהו" (חגיגה, ג')** בשלושת הרגלים היו מוציאים את כלי המקדש, השולחן, מזבח הזהב והמנורה אל העזרה. כך עולי הרגלים יכלו לראות אותם. אך לאחר הרגלים, היו מטהרים את הכלים- מחשש שמא נגע בהם אדם טמא. בזמן בו טיהרו את הכלים, היו משתמשים בכלים אחרים- היו עוד מנורות ושולחנות 'שניים ושלישיים' שהיו במקדש. אך מדוע חששו לטומאה? כפי שכבר למדנו, ברגלים 'כל ישראל חברים', אפילו עמי הארץ. קדושת החג, והאיחוד של כלל ישראל 'מכפרים' על חשש הטומאה למרות שיתכן ש'עמי הארץ' לא נטהרו כמו שצריך. לכן לאחר החג חייבים לטהרם.

• **"שלוש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויים סביב היא מחנה לוויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל" (פסחים סז)** למי מותר להכנס, ולאן? מחנה ישראל = קדושת ירושלים לפני מן החומות - משלחים מצורעים. מחנה לוויה = קדושת הר הבית - משלחים מצורעים וטמאי גוף (זבים, זבות וכדומה) מחנה שכינה = העזרה - משלחים מצורעים, זבים וטמאי מתים. מדוע טומאת המצורע חמורה כל כך שהוא נשלח אל מחוץ לשלושת המחנות? זאת בעזרת ה' נלמד מחר.

• **"הא מה הדבר החמור שבכולן חוץ לג' מחנות זה מצורע" (ילקוט שמעוני במדבר, רמז תרצה)** כפי שלמדנו אתמול, טומאת המצורע חמורה מכל הטומאות השונות. והסיבה לכך: "צרוע הוא כעס כי צרעת הוא בעון לשון הרע, זב הוא בעל תאוה, וטמא לנפש הוא עצבות, ולכן הצרוע נשתלח משלש המחנות כי מדות כעס אין לו חלק בישראל, והזב משתלח רק ממחנה לוי' וממחנה שכינה, היינו כי מדות התאוה לא יאות לתלמידי חכמים, וטמא לנפש זה אינו משתלח רק ממחנה שכינה כי גם בתלמידי חכמים נמצא לפעמים מדות העצבות, ורק ממחנה שכינה משתלח כי עוז וחדוה במקומו" (מי שילוח נשא)

• **"טומאה דחוויה היא בציבור או טומאה היתר היא בציבור" (יומא ח.)** בגמרא ישנה מחלוקת האם טומאה דחוויה בציבור, או הותרה בציבור. כלומר, האם כאשר יש ציבור לא צריך לנהוג על פי דיני טומאה וטהרה, או שצריך לעשות את כל מה שאפשר בטהרה. להלכה נפסק שטומאה דחוויה בציבור- עושים מה שאפשר בטהרה, ואם לא מתאפשר ולא מצאו כהן טהור, גם כהן טמא מת יכול להקריב קורבנות. מעלה גדולה יש לציבור, עד כדי כך גדול כח הציבור והאחדות של עם ישראל. השם משמואל מבאר: "שמחמת חביבות הציבור נתקבל עם הטומאה". מרוב חיבתו של הציבור, מסכים הקב"ה לקבל את הטוב, יחד עם הרע. (שם משמואל פרשת מקץ)

• **"הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה..." (מידות, ב')** במשנה מתוארות מידות הר הבית. 500 על 500 אמה, כלומר 250 מטר על 250 מטר. הר הבית בנוי "כיפין על גבי כיפין", כלומר קשתות על גבי קשתות. זאת מכיוון שהר הבית הוא בצורת הר, ולשם בניית המקדש היה צורך לשטח אותו. ההר הוקף בארבעה כתלים, והמסגרת מולאה בעפר. כדי לווסת את הלחץ על הכתלים, נבנו בחלל כיפות, וביניהן שפכו אדמה. כך לא חששו מטומאה מתחת להר הבית- כיוון שהיה חלל שהפסיק וחצץ בין הטומאה בקרקע להר הבית.

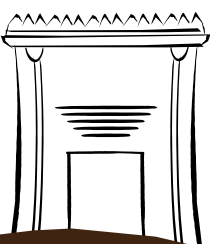

טיפ טיפה מקדש

טהרה

- **"לפנים ממנו - סרג גבוה עשרה טפחים..." (מידות, ב')** בהר הבית היה ה'סרג'. ה'סרג' הוא חומה נמוכה יחסית (בערך בגובה מטר) סביב עזרת הנשים והעזרה. לפי המשניות, משמע שהסרג היה גבול לטמאי מתים וגויים. מפליא לגלות שבשנת 1871 נמצאה בירושלים אבן גיר עליה כתוב ביוונית: "איש נוכרי לא ייכנס לפניו מן המחיצה המקיפה את המקדש ולחצר המוקפה, ומי שייתפס יתחייב בנפשו ודינו למיתה". ארכיאולוגיה זו מתאימה למה שכתב יוסף בן מתתיהו בספר 'מלחמות היהודים' על הסורג. מחר ננסה להבין: הרי הגויים נחשבים כזבים, אז איך הם בכלל נכנסו להר הבית עד הסורג?
- **"כל שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה" (נזיר סא:)** אחד התפקידים של הסורג הוא להבדיל בין עם ישראל לאומות העולם. לא נרחיב כרגע במשמעות של "אשר בחר בנו", אלא דווקא מכיוון ההפוך. בעבר ראינו שההבדל בין ירושלים, הר הבית והסורג מתבטאים בהלכות טומאה וטהרה. לכאורה הגויים כלל לא נכנסים להגדרה הזאת, שהרי גוי שלא יכול להיות טהור, גם לא יכול להיות טמא. אך בכל זאת, גזרו חז"ל על שהנכרים שיהיו טמאים כמו זבים. כיצד הם יכלו להיכנס להר הבית עד הסורג? כיוון שזו גזרת חכמים, חכמים לא גזרו שטומאתם תהיה לעניין שילוח מהמחנה אלא דינם כמו דין טמא מת- מהסורג ולא מהר הבית. "כי בתי בית תפלה יקרא לכל העמים" (ישעיה נו)
- **"בשלושה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש: בבית אבטינס, ובבית הניצוץ, ובבית המוקד..." (מידות, א')** במסכת מידות ואף במסכת תמיד מתוארת השמירה במקדש. אחד הטעמים לכך הוא להזהיר את הזרים מלהיכנס למקום שאסור להם להיכנס אליו (רש"י). אם נזכר בספר בראשית, גם שמה מוזכרת השמירה. "ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה" יש דמיון בין העבודה והשמירה בגן עדן, ובמקדש ישנה עבודה- זוהי עבודת הקורבנות. והשמירה- "תשמרו להקריב לי במועדו". (בראשית רבה, ט"ז, ד) לאחר שאדם הראשון חטא, הוא גורש מגן עדן, ובעבודה במקדש יש מעין תיקון לחטאו. (עפ"י ספר 'עץ הדעת' פרשת שמיני)
- אתמול ראינו שאחד הטעמים לשמירה במקדש הוא שלא יכנסו זרים. הרמב"ם כותב אף על הטמאים: **"ואמנם היות השמירה והסיבוב סביב ל'מקדש' תמיד הוא - לכבד אותו ולפארו, ושלא יהרסו הסכלים גם כן והטמאים אליו, ולא בעת האנינות, וכל מי שלא רחץ גופו - כמו שיתבאר. ומכלל הדברים המביאים להגדיל ה'מקדש' ולפארו עד שיגיע לנו 'יראה' ממנו - שלא יבוא לא שיכור ולא טמא..." (מורה נבוכים, חלק ג', מ"ה)**
- **"ועשית כיוור נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים..." (שמות ל')** הכיוור מופיע בתורה לאחר הציווי על שאר הכלים. הספורנו מבאר שעניינו של הכיוור הוא לא השראת השכינה במקדש, הרי ניתן לקדש ידיים ורגליים מכל כלי שרת ולא דווקא מן הכיוור! אלא עניינו הוא 'להכין את הכהנים לעבודתם'. כל כהן לפני עבודתו במקדש חייב לקדש את ידיו ורגליו לפני כן. לאחר שהכהן טבל ונטהר, הוא מקדש ידיו ורגליו ובכך מתעלה ומתקדש. (עפ"י רמב"ן). שבוע הבא בעזרת ה', נלמד ממה עשו את הכיוור (מתוך 'אוצר הבית הראשון', הרב מקובר)

טיפ טיפה מקדש

טהרה

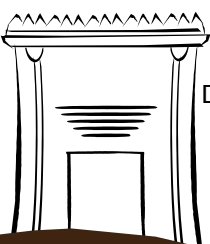
• **"וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו" (דברים י"ז, ח')** הרב ישראל אריאל, ראש מכון המקדש, היה צנחן במלחמת ששת הימים והשתתף בשחרור הר הבית. וכך הוא מספר: "שלושה גדודים פרצו את הגבול הירדני. ראינו אש ועשן מכל הכיוונים, שמענו יריות... אנשים שילמו בחייהם כדי שאנחנו נגיע לשם. ממקום העמדה שאני עמדתי ראיתי את כל הר הבית. אחרי אלפיים שנה זה מתרחש לי מול העיניים! לא עברו כמה דקות, ואני פתאום רואה בראש כיפת הסלע דגל ישראל מתנופף. ממש ימות המשיח, ימות המשיח! ברגע הזה של הקליטה של כל הרשמים, של כל האירועים, ממש על פתח קודש הקודשים, כשאתה עומד ליד מקום קדוש כזה... הכל חשמל, אתה מרגיש חשמל בנשמה."

• **"ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד..." (שמות ל"ח) מהן** ה'מראות הצובאות'? הכיור וכנו נעשו בתקופת המשכן מהנחושת של המראות הצובאות אותן תרמו הנשים. רש"י מבאר שבעזרת המראות הללו הנשים היו מתקשטות, ואפילו אותן הביאו לנדבת המשכן. אך משה היה מואס בהן מפני שהמראות עשויות ליצר הרע. "אמר לו הקב"ה- קבל, כי אילו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים." דווקא לכיור נצטווה משה רבינו לקחת את המראות- טהרת הכיור הינה מכח תיקון של הנשים במצרים! (מתוך 'אוצר הבית הראשון', הרב מקובר)

• **ויעש עשרה כירות נחשת ארבעים בת יכיל הכיור האחד ארבע באמה הכיור האחד כיור אחד על המכונה האחת לעשר המכנות..." (מלכים א', ז')** שלמה המלך הכין עשרה 'כיורות' אשר בכל אחד מהם התקדשו מאות כהנים. כל כיור הכיל כמות מים של 120 סאים, כלומר נפח של שלושה מקוואות! לפי מה שכתוב בדברי הימים ב': "ויעש כיורים עשרה ויתן חמשה מימין וחמשה משמאל לרחצה בהם את מעשה העולה ידחו בם" נשמע שהתפקיד של הכיורים הוא הדחת איברי הקורבנות. אך הרד"ק מעלה אפשרות שהם שימשו גם לרחיצה של ידי הכהנים ורגליהם.

• **"...בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור, שלא היו לו אלא שנים..." (יומא, ג')** בתקופת בית המקדש השני רצו כהנים גדולים רבים להטביע את חותמם בכך שתרמו דבר למקדש. לדוגמא, תרם יהושע בן גמלא הכהן 'גורלות קלפי' מזהב. וכך גם 'בן קטין', אחד הכהנים הגדולים בבית שני, חידש את כיור הנחושת. הכיור המקורי שהכין משה במשכן היה קטן מימדים ובו שני ברזים. כמות המים הספיקה לארבעה כהנים בלבד- ארבעת הכהנים ששימשו במשכן: אהרן, אלעזר, איתמר ופנחס. כאשר נבנה המקדש היה צורך בכיור גדול יותר. כמו שלמדנו, שלמה המלך הכין עשרה 'כיורות'. 'בן קטין' הוסיף לכיור ברזים, וכך יכלו כל הכהנים שעסקו בעבודת התמיד לקדש ידיהם ורגליהם יחד.

• **"...ואף הוא עשה מוכני לכיור, שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה" (יומא, ג')** בנוסף הוסיף בן קטין את ה'מוכני'. תפקיד ה'מוכני' היה לפתור את בעיית פסילת המים ב'לינה'. שכן כל כלי שרת ששוהים בו מים במשך הלילה נפסלים לשימוש ביום הבא. כדי לחסוך את המים שנשארו בכיור הגדול בנה 'בן קטין' את ה'מוכני'. ה'מוכני' שמזכיר את המילה מכונה או (machine) הוא גלגל של עץ בעזרתו שיקעו את הכיור בלילה לתוך בור של מים, כך נחשבים המים מחוברים לבור ולא לכיור ונחסכו בכל יום מים רבים.

טיפ טיפה מקדש

טהרה

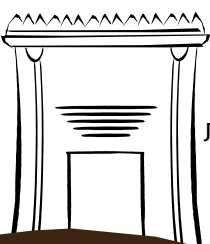
• **"ממושבתכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה"** שבועות הוא חג שמבטא שלמות. הוא נחוג בסיומם של ימי ספירת העומר. מפסח ועד שבועות עובר עם ישראל תהליך של טיהור וזיכוך הנפש וכשמגיעים ישראל לסיום התהליך הם מקבלים את התורה. שתי הלחם מבטאות שלמות. לכן הן חמץ ולא מצה שהינו לחם עוני. לכן חיטה ולא שעורה, מאכל הבהמה. שני הכבשים הבאים עם שתי הלחם הם קרבן השלמים היחיד שבא משל הציבור. בכל שאר השנה אנו מביאים רק עולות 'לכפר על נפשותינו', ושעירי עיזים לחטאת. אך בחג מתן תורה הבא לאחר ההתעלות של ימי הספירה אנו ראוים להביא כציבור קרבן שלמים - קרבן שלמות.

• **"ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסב אתו סביב..."** (דברי הימים ב', ד') מהו הים שעשה שלמה? זהו מבנה גדול עשוי נחושת, הניצב בעזרה המקודשת. משקלו הכולל עשוי להגיע לכ-250 טון! בתוך הים של שלמה עברה אמת מים שמקורה ממעין עין עיטם. המים שימשו כמקווה לכהנים כפי שכתוב: "והים לרחצה לכהנים בו". לדעת הרמב"ם מים אלו שימשו גם עבור כיוור ממנו הכהנים מקדשים ידיים ורגלים. מבנה המקווה עצמו עמד על גבי בסיס המורכב משנים עשר שוורים מנחושת. יתכן שהשוורים רמזו על כך שהעולם מתקיים תודות לעבודת הקורבנות. (מתוך 'אוצר הבית הראשון', הרב מקובר)

• **"ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם..."** בכל בוקר עושים הכהנים מספר הכנות לקראת עבודתם. טבילה במקווה, לבישת בגדי כהונה ולאחריה קידוש ידיים ורגליים. אך לשם מה צריך לקדש ידיים ורגליים? הרי כל כהן מחוייב לטבול במקווה לפני עבודתו! "אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפלו טהור, עד שיטבול" (משנה יומא ג') הרב נבנצל מבאר שישנם שלבי שלבים: הטבילה במקווה רק מסירה את הטומאה. ואילו הקידוש הידיים והרגליים, מביאים תוספת טהרה. לצורך עבודה במקדש, לא מספיק לסור מהרע, יש צורך בהוספת הקדושה, על מנת להגיע לרמה גבוהה יותר של טהרה. (על פי שיחות לחומש שמות, שיחה כ"ט, הרב אביגדור נבנצל)

• **"ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם..."** (שמות ל') כדי להיטהר, יש צורך בטבילה במקווה (ואפר פרה אדומה- לטמא מת). רבים מעולי הרגל העדיפו להיטהר רק בהגיעם לירושלים, כיוון שהיכולת להישמר בטהרה מורכבת. אכן, בירושלים נמצאו בחפירות הארכיאולוגיות מקוואות רבים: במרחב הציבורי ובבתים פרטיים, לשימוש עולי הרגל. מאחר והטומאה עוברת ע"י מגע, נשמרו בירושלים בתקופת הרגל הסדרי תנועה מיוחדים: האנשים הטהורים הלכו במרכז הרחוב, ואילו הטמאים הלכו בצדדיו. במקום גבוה עמד 'שוטר התנועה': כרוז שהכריז שוב ושוב על צורת ההליכה ברחוב. גם בכניסה למקוואות היו מסלולים נפרדים. (עפ"י מחזור המקדש לפסח)

• **"כמעשהו בחל כך מעשהו בשבת, אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא כרצון חכמים..."** (פסחים, ה') בזמן הקרבת קורבן הפסח הוקרבו קורבנות רבים על גבי המזבח ומטבע הדברים שיצטבר הרבה דם ולכלוך. לכן הקפידו הכהנים מאוד על ניקיון העזרה. אומרת הגמרא "שבח הוא לבני אהרן". על מה השבח ומדוע טרחה הגמרא לציין זאת? בי"ד ניסן שחל בשבת לא רצו החכמים להתיר לכהנים לנקות את העזרה. אך הכהנים לא שמעו להם ובכל זאת הם ניקו. יש בכך כמה מעלות. במעשה זה הכהנים מנעו מצב בו לאנשים לא יהיה נעים להיות במקדש, ואף היו מוכנים בשביל זה להתעסק ב'ניקיון' שזאת עבודה פחות מועדפת מהדלקת המנורה למשל.

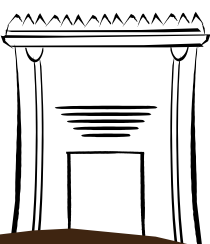

טיפ טיפה מקדש

טהרה

- **"ומכשירה זו הטהרה, את הרוח ואת החומר..." (עולת ראייה, א', עמוד קי"ט)** בעשיית כלי המקדש ישנם שני רבדים – הצד הפרקטי, השימושי, ומאידיך – 'לחשוב מחשבות', מלאכת המחשבת, המבטאים את חכמתו והנחיייתו של הקב"ה בכל פרט ופרט. הזהב, הכסף והנחושת ששימשו לכלי המקדש 'נבחרו' לפי חשיבותם. הזהב, מסמל את ההידור והטוהר, ולעומתו הנחושת 'את ההכנה'. מאידיך, כדי שלא נייחס חשיבות רק למטרה עצמה- עבודת המקדש, ולחשוב שההכנה באה רק 'במקרה', על כן יש לכיור כן המסמל את הבסיס, את היציבות. לא רק לפני עבודתו צריך הכהן להיטהר – כך צריכה להיות 'דרך חייו'!
- **"גם כן השפעת הרוח השכלי, המבוטא ע"י מפעל הידיים, עם השפעת הכח החיוני הרצוני המובלט ע"י תנועת הרגליים" (עולת ראייה, א', עמוד קי"ט)** הכיור עומד בין הקודש למזבח. באופן פשוט, כדי להזכיר לכהן להיטהר הן טרם כניסתו להיכל והן לפני עלייתו למזבח. מעבר לכך מהווה הכיור את 'נקודת החיבור' בין שניהם, הקודש והמזבח. בכיור מקדשים את הידיים ואת הרגליים. הידיים- כלי הפעולה, הן שליחי השכל. ואילו הרגליים- שליחי התנועה, כלי הרצון. 'אוהל מועד', כשמו, מסמל את מקום השראת השכינה, הנבואה- 'מקור השכל', ובמזבח אנו מבטאים את הרצון להדבק בה'. הקרבנות הם 'לרצון- לפני ה'.
- **"וארבע לשכות היו בארבע מקצעותיה... צפונית מערבית - היא היתה לשכת המצורעים..." (מידות, ב')** אחת מארבע הלשכות הנמצאות בזויות עזרת הנשים, היא לשכת המצורעים. אבל רגע! לשכה למצורעים? הרי את המצורע יש לשלח 'מחוץ למחנה', למצורעים אסור בכלל להיכנס לירושלים, קל וחומר לבית המקדש! אהה... אל דאגה. אם נעיין קצת, נוכל לראות ולהבין מה בדיוק מטרת לשכה זו. כל תהליך טהרת המצורע בא כנגד מעשהו של המצורע. תחילה משולח המצורע מחוץ למחנה. שם לא יהיה לו עם מי ועל מי לדבר... בסוף תהליך טהרתם וכפרתם, המצורעים זקוקים להגיע לבית המקדש. בעזרת ה' מחר נלמד מה המצורעים עושים במקדש.
- **"וארבע לשכות היו בארבע מקצעותיה... צפונית מערבית - היא היתה לשכת המצורעים..." (מידות, ב')** כל תהליך טהרת המצורע נעשה על ידי כהנים. את הצרעת לא יוכלו ל'רפא' אפילו טובי הרופאים. דווקא הכהן, איש החסד, הוא יטהר את המצורע ודווקא במקום הקדוש ביותר. עד שלא מזים מדם קרבנות המצורעים, אין הם יכולים להיכנס אל המקדש, והם ממתנינים בלשכת המצורעים. שם היו טובלים במקווה וממתנינים עד שיגיע הכהן שילווה אותם לשער ניקנור. בשער היה המצורע מושיט רק את בהונות ידיו ורגליו אל תוך שטח העזרה ועליהן מזים מדם הקרבן. הנתינה על הבהונות מסמלת שהאדם חטא לא רק בדיבור, אלא גם במעשים.
- **"חמשה שערים היו להר הבית... טדי מן הצפון, לא היה משמש כלום" (מדות, א')** המשנה במסכת מידות מתארת חמשה ערים שהיו בהר הבית. על שער טדי המשנה מעידה שלא היה לו שימוש. התוספות יום טוב מביא ששער טדי שימש ליציאת הכהנים שנטמאו במהלך הלילה, ומכאן שמו- המובן של המילה טדי הוא צניעות. השם טדי יכול גם לרמוז לשימוש שנעשה בו- טמאים דרכו יוצאים. בנוסף לשימוש שנעשה בשער, היה הבדל נוסף בין שער טדי לשאר שערי הר הבית- צורת השער. לכל השערים בהר הבית ובמקדש בכלל היה משקוף, חוץ משער טדי- "שהיו שם שתי אבנים מטות זו על גב זו", צורתו של שער טדי הייתה כמין משולש-^א.

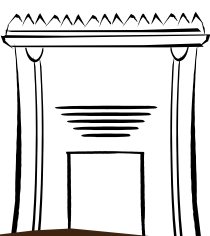

טיפ טיפה מקדש

טהרה

- "מה יפו פְעִמְיךָ בְּנַעֲלִים בֵּת נָדִיב..."** (שיר השירים רבה ז') בשיר השירים מתאר שלמה המלך את הקשר והאהבה השוררים בין הקב"ה לעמו, "מה יפים צעדייך, רעייתי היקרה, כאשה לבושה במנעלים משובחים". בהקבלה לעם ישראל- מה נאים צעדי עולי הרגל בדרכם אל המקדש! אך מה הקשר לנעליים, הרי אין נכנסים אל המקדש בנעליים? אלא שעם הנעליים עולים לרגל, זו ההכנה למצווה ודווקא אותה משבח הכתוב. חז"ל רצו להדגיש דווקא את העלייה ברגל למקדש, את הדרך. הקב"ה מעוניין בהכנה שלנו, במאמץ, בעליה. מעשינו לא נמדדים רק בתוצאה הסופית אלא גם בהשקעה ובמסירות נפש שלנו בדרך אליה. גם הדרכים המובילות אל המצווה הם חלק ממנה, ועל כן מלבד שכר המצווה אנו זוכים בשכר ההליכה.
- "טומאה דחוויה היא בציבור או טומאה היתר היא בציבור" (יומא ח.)** האם אפשר להתחיל את עבודת המקדש, גם כאשר כולנו טמאים בטומאת מת, ואין לנו פרה אדומה? למשל, ידוע שאת קרבן הפסח ניתן להקריב גם ללא בית מקדש, גם כאשר כולנו טמאים. שאלה זאת רלוונטית כיום, אך גם בתקופת המקדש היו מצבים שרוב הציבור נטמא. שיטה אחת בגמרא גורסת שטומאה הותרה בציבור. כלומר ברגע שהציבור טמא- הכל מותר. להלכה נפסק שטומאה דחוויה בציבור. לפי שיטה זאת, וכך נפסק להלכה, רק במצב שאין אפשרות לעבוד במקדש בטהרה, אז הטומאה 'דחוויה'. כלומר: כל עבודות המקדש הציבוריות, כגון קרבן התמיד, המוספים, הטבת הנרות, הקטורת וכדומה יכולים להיעשות בטומאה.
- "טומאה דחוויה היא בציבור" (יומא ח.)** פרשנים שונים מנסים להסביר מדוע הטומאה נדחית בציבור. המאירי מסביר "שהואיל ויש להם זמן קבוע ושעתם עוברת". כלומר, סיבת דחיית הטומאה היא שכל עבודות הציבור הם עבודות שזמנם קבוע (בניגוד לקרבן של היחיד, שאם לא הבאת היום, תביא מחר). על פי המשך חכמה "גדול כח הציבור, משום כבודו"- לא דוחים את עבודות המקדש, משום כבוד הציבור. בדומה, אומר ה'שם משמואל' שכאשר הקב"ה רואה את כל הציבור יחד, הוא מחבבן ומוכן לקבל את הרע (=הטומאה) יחד עם הטוב (= אחדות ישראל). "שמרוב החיבה נתקבלה הטומאה דבר שאינו ראוי עם הראוי". כך גם אומר ה'ערבי נחל' שכאשר כל עם ישראל מתאחד סביב מטרה טובה, מתבטל כח הטומאה!
- "מעות שנמצאו לפני סוחריהמה, לעולם מעשר..."** (שקלים ז') בחגים - ירושלים מלאה בעולי רגל, ומטבע הדברים אנשים מאבדים כסף ברחובות ההומים אדם. מאוד נחמד למצוא סכום כסף ברחוב, אבל בירושלים בתקופת החגים זה לא כל-כך פשוט... משום שהכסף שמצאת הוא ככל הנראה כסף 'מעשר שני'. מה הכוונה? לאחר שאדם מפריש מתבואתו תרומה לכהן ומעשר ראשון ללוי - הוא צריך להפריש חלק מהפירות ולאכול אותם בטהרה בירושלים. אולם אם יש חשש שהפירות עלולים להתקלקל בדרך הארוכה עד ירושלים, יש אפשרות לפדות את הפירות בכסף, ולקנות בו דברים בירושלים ולאכול אותם בטהרה. אז אם מצאת כסף בירושלים - יש סיכוי גבוה שאלו כספי מעשר שני. אז מה עושים? בע"ה מחר נלמד.
- "בשעת הרגל, מעשר, ובשאר כל ימות השנה, חלין..."** (שקלים ז') הגמרא נותנת לנו כללים מסודרים: כסף שנמצא ברחובות ירושלים- אם מדובר ב'זמן הרגל' אזי ככל הנראה הכסף נפל לעולי הרגל, והכסף קדוש. אמנם כסף שנמצא קרוב לחנויות של סוחרים בהמות- הוא תמיד בחזקת כסף מעשר שני, מפני שרוב האנשים קונים בכסף מעשר שני בהמות לקרבן שלמים. "שוקי ירושלים עשוין להתכבד בכל יום". ירושלים נשמרת בניקיון, ובכל יום מטאטאים את רחובותיה. אם כן, כסף שמצאת בשוק נפל לפני זמן קצר ולכן הוא בחזקת מעשר שני. אז מה עושים אם מצאת כסף מעשר שני? לא נורא. ניתן להשתמש בו, אך רק לרכישת אוכל בירושלים וגם אותו יש לאכול בטהרה. שנזכה שבית המקדש יבנה ונוכל לעשות זאת!

טיפ טיפה מקדש

טהרה

- **"כיצד מדיחין את העזרה? היו פוקקין אותה ומרגילין לה אמת המים עד שנעשית נקיה כחלב..."**
(תוספתא, פסחים ד') לאחר הקרבת קורבן הפסח, ניגשים הכהנים למלאכת הניקוי. כל העזרה מלאה בדם הקרבנות הרבים. וכיצד מנקים את העזרה? בעזרה עוברת אמת מים, מעין מערכת ניקוז. הכהנים סותמים את פתח היציאה של המים, והאמה עולה ומציפה את העזרה במים. לאחר מכן הכהנים פותחים את ה'פקק' של האמה, וכל המים המעורבים בדם זורמים החוצה, אל נחל קדרון. ומה קורה כשערב פסח חל בשבת? "כמעשהו בחל כך מעשהו בשבת, אלא שהכהנים מדיחין את העזרה שלא ברצון חכמים." גם בשבת הכהנים היו מדיחים את העזרה, למורת רוחם של החכמים.
- **"ארע קרי לאחד מהן, יוצא והולך לו במסבה ההולכת תחת הבירה..."** **(תמיד, א')** מצות עשה לשלח את כל הטמאים מן המקדש, שנאמר "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" (במדבר ה') הרמב"ם בהלכות ביאת המקדש, מסביר שהמחנה האמור כאן הוא מחנה שכונה, שהוא העזרה. לעזרה נכנסים רק בטהרה. השאלה היא, מה עושים במקרה שכהן נטמא בעזרה עצמה. במקרה כזה, הכהן צריך לצאת מהעזרה בדרך הכי קצרה. ומה? מתחת לבית המקדש נחפרו מחילות. אחת מהן מתחילה מתחת לבית המוקד, שם ישנים הכהנים בלילה ויש סיכוי שיטמאו בשנתם, ופתחה השני נמצא מחוץ להר הבית. כך יכולים הכהנים שנטמאו לצאת בדרך המהירה ביותר, ובלי להסתובב בעזרה יותר מן הדרוש. מעובדה זו אנו למדים שהמחילות לא נתקדשו, ומותר להלך בהן בטומאה.
- **"ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין-בה מום אשר לא-עלה עליה על" (במדבר י"ט)**
כיום, אנו טמאי מתים. כדי להיטהר מטומאת מת צריכים אפר פרה אדומה. מאיפה משיגים אחת כזאת? במהלך הדורות היו רק 9 פרות אדומות שהשתמשו בהן לאפר פרה אדומה. מכאן אנו יכולים להסיק עד כמה הן נדירות. בפרות צריכות להתקיים כל התנאים להגדרתן כפרות אדומות:
1) הגיל- הפרה צריכה להיכנס לשנתה השלישית, עד אז תנאיה הבסיסיים יכולים להשתנות.
2) הצבע- צבע שיער הפרה צריך להיות אדום. "אדומה"- מלשון אדמה, שצבעה נוטה להיות יותר חום ולא אדום בוהק כמו שבדרך כלל מדמיינים.
3) תמימה- שאין בה מום.
4) "שלא עלה עליה עול"- שלא עבדו עם הפרה הזו.
- **"ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין-בה מום אשר לא-עלה עליה על" (במדבר י"ט)** אמנם פרה אדומה כשרה הינה קשה להשגה, ובכל זאת היא אינה דבר נדיר ביותר. בתנאים מתאימים יהא אפשר להשביח פרה כזאת ולשמור עליה מכל משמר. כך למשל הגמרא (תוספתא פרה ד') דנה בשחיטת שתי פרות אדומות יחד, זאת אומרת שתתכן כזאת מציאות. אך גם אם לא נמצא פרה אדומה, ידוע שעבודות הציבור במקדש, יכולות להתבצע אף בטומאה, ללא פרה אדומה. אז... זה לא מה שמונע מאיתנו לבנות את בית המקדש...

